Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Lähettäjä: Nammo Lapua Oy, Toimitusjohtaja Raimo Helasmäen puolesta, Teknologiajohtaja Pekka Lintula
Yhteyshenkilö asiassa: Teknologiajohtaja Pekka Lintula, pekka.lintula@nammo.com, 050-577 8801
HUOM! Liitteet ovat luottamukselliset (vain viranomaiskäyttö)

Nammo Lapua Oy kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto asiassa: **Asia: E 63/2020 vp** EU; kemikaalit; Reach-asetuksen liitteen XVII mukainen lyijyhauleja koskeva rajoitus.

Nammo Lapua Oy on tehnyt asiassa kiinteätä yhteistyötä mm. eri ministeriöiden kanssa (mmm, stm, ym, sm), Riistakeskuksen, Suomen Ampumaurheiluliiton, Puolustusvoimien, Poliisin ja Metsäteollisuuden kanssa. Pyrimme käsittelemään asiaa tässä mahdollisimman objektiivisesti ja faktoihin perustuen, koska uskomme että tämä käsittelytapa antaa parhaan uskottavuuden ja edesauttaa parhaan ja kohtuullisen kompromissin saavuttamista eri intressien välillä. Luonnollisesti painotamme asiassa myös teollisuuden näkökantaa kuten kannattavan liiketoiminnan jatkuminen, tuotteiden laatutason säilyminen, kansainvälisen kilpailukyvyn säilyminen, työllisyys ja huoltovarmuus.

Lausunnon laatijan kompetenssi asiassa

Alla on lyhyt kuvaus lausunnon laatijan kompetenssistä patruunoiden ja niiden komponenttien teknisistä ominaisuuksista, valmistustekniikasta, materiaalitekniikasta ja myös ampumaurheilusta, metsästyksestä ja vaikutuksista ampumatarvikkeisiin liittyvään lainsäädäntöön.

Laatija on työskennellyt materiaalitekniikan, ampumatarvikkeiden ja luotisuojarakenteiden parissa n. 35 vuotta. Alla oleva lyhennetty CV kuvaa kokemusta asiassa:

- 1986-1993 Tutkija, Tampereen Teknillinen Korkeakoulu, Materiaalitekniikka
- 1993-2007 Tutkija, Erikoistutkija, Ryhmäpäällikkö, Johtava tutkija, Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT), Materiaalitutkimus, räjäytystekniikoiden tutkimus, luotisuojamateriaalien kehitys, luotien materiaalitutkimus
- 2008-2019 Tuotekehityspäällikkö Nammo Lapua Oy, Lapuan tehdas. Vastuu luotien, patruunoiden ja hylsyjen tuotekehityksestä sekä sotilas- että siviilituotteiden osalta.
- 2019- Teknologiajohtaja Nammo Commercial ammunition Liiketoimintayksikössä, johon kuuluu Lapuan tehtaan keskisytytteiset patruunat ja komponentit, Vihtavuoren ruuti, Schönebeckin (Saksa) pienoiskiväärin ja –

pistoolin patruunat, ND PressTecin (Saksa) luoti- ja hylsykupit sekä Bergerin (USA) luodit ja patruunat.

Lisäksi laatija toimii asiantuntijana seuraavissa tehtävissä:

- Sisäministeriön nimittämä Suomen CIP-valtuuskunnan jäsen vuodesta 2008 (Suomea velvoittava valtiosopimus aseiden ja ampumatarvikkeiden tarkastusten vastavuoroisesta hyväksymisestä CIP-maiden välillä)
- Puolustusministeriön alaisen Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan (MATINE) Materiaali- ja rakennetekniikan jaoston jäsen

Työtehtävien vuoksi laatija on perehtynyt useiden eri ampumalajien patruunoille asettamiin erityisvaatimuksiin, jotta on pystynyt ohjaamaan näiden tuotteiden tuotekehitystä.

- SAL Kilpailulisenssi on ollut yhtäjaksoisesti vuodesta 2000 lähtien.
- SAL Kilpailutuomarikortti (siluetti) ollut yhtäjaksoisesti voimassa v. 2002 lähtien.
- SAL Kilpailutuomarikortti (kasa-ammunta) v. 2013-2017.
- Metsästyskortti vuodesta 2010.

Lausunto lyijyhaulikieltoesityksestä kosteikoilla (vaihe 1)

Nammo Lapua Oy katsoo että Suomen tulee vastustaa komission esitystä, vaikka äänestykseen tuotaisiin vielä joku ”kompromissiesitys” jossa on kosmeettisia muutoksia siirtymäaikojen tai bufferialueiden koon suhteen.

Suomen kannalta hyvin ongelmallista RAMSAR-määritelmää ei tule hyväksyä missään muodossa, eikä hallussapitoa kieltoalueella kuljettaessa saa kriminalisoida. Ramsar sopimuksessa oleva kosteikkojen määritelmä on laaja ja kattaa suuren osan Suomen pinta-alasta. Rajoitus koskisi kosteikkoalueilla haulikolla tapahtuvaa metsästystä **ja myös urheiluammuntaa**. Tällaisiksi kosteikoiksi luetaan kaikki sellaiset pysyvät tai väliaikaiset luonnon tai ihmisen tekemät suo- ja vesialueet, jotka ovat seisovaa tai virtaavaa vettä, makeaa, suolaista tai murtovettä sekä lisäksi merialueet joiden syvyys on laskuveden aikaan enintään 6 m. Rajoitusehdotuksen mukaan lyijyhaulipatruunoiden käytön lisäksi myös niiden mukana kantaminen olisi kielletty. Koska komissio tuntuu olevan hyvin haluton luopumaan EU-maita eriarvoisesti kohtelevasta (Suomi suurin häviäjä) RAMSAR-määritelmästä, ei vastustukselle jää vaihtoehtoa. Lyijyhaulien EU-laajuinen käyttökielto sinänsä todellisilla kosteikoilla (=näkyvää vettä) on hyväksyttävissä ja kannatettavissa vesilintujen suojelun kannalta. Lyijyhaulien käyttökielto todellisilla kosteikoilla olisi loogisempi rajoitus kuin Suomen nykyinen kielto ampua vesilintuja lyijyhauleilla. Nyt siis lyijyhauleilla saa ampua minkin rantaveteen, mutta ei sorsaa kuivalle pellolle. Myös valvonnan kannalta alueellinen kielto suppealla alueella olisi selkeämpi. Sinänsä valvonnan vaikeuteen vedoten ei pidä rajoittaa rehellisten kansalaisten oikeuksia. Lyijyhaulipatruunoiden markkinoille saattamisen kielto taas koskisi tarpeettomasti ja erittäin haitallisesti myös urheiluammuntaa.

Esitykseen sisältyy myös selvittämätön ongelma RAMSAR-alueella sijaitsevien lukuisten ampumaratojen kohtalosta. Suomessa lähes jokaisen ampumaradan alueella tai välittömässä läheisyydessä on yllä mainitun RAMSAR-määritelmän mukainen ”kosteikko”.

Bufferialueen pienentämisellä ei ole Suomen kannalta juuri mitään merkitystä. Täällä metsästettäessä käytännössä väistämättä kuljetaan toistuvasti RAMSAR-määritelmän mukaisten kosteikkoalueiden yli ilman bufferialuettakin. Moni myös asuu ”kosteikolla”. Lyijyhaulien täydellinen käyttökielto tulee uudelleen esille päätettäväksi EU-laajuisesti lyijykiellon seuraavassa 2-vaiheessa. Suomen ei tule tehdä tätä ennen muusta Euroopasta poikkeavia ratkaisuja ja sitoa käsiään etukäteen.

”Komissio lisäsi alkuperäiseen ehdotukseensa vaihtoehdon, jonka mukaan tietyt jäsenmaat voivat kieltää kansallisin lainsäädäntötoimin käytön myös muilla kuin kosteikkoalueilla. Tällöin siirtymäaika olisi 36 kk. Tämä mahdollisuus olisi Suomen kaltaisilla jäsenmailla, joiden pinta-alasta vähintään 20 % on Ramsar-määritelmän mukaista kosteikkoa”. Tähän ei pidä tarttua, koska laajempi kieltoesitys tulee kaikille EU-maille käsiteltäväksi 2-vaiheessa (Lyijyn käyttö kaikissa ampumatarvikkeissa ja kalastuspainoissa).

Lyijy on kiistatta haitallinen raskasmetalli ja sille altistumista tulee välttää. Monissa tutkimuksissa kuitenkin sekoitetaan (tarkoituksella?) metalliset lyijykappaleet (haulit, luodit, luodin sirpaleet), hienojakoinen lyijyjauhe/-pöly, orgaaniset lyijy-yhdisteet ja lyijyhuurut. Nammo Lapua Oy:lle toimitetussa Stm:n muistiossa esitetyt väitteet lyijyn haitallisuudesta eivät kestä kriittistä tarkastelua, väitteet ovat kiistanalaisia, tarkoitushakuisia ja vahvasti liioiteltuja. Myös päinvastaisia tutkimustuloksia on saatavilla. Esimerkiksi laadukkaat lyijyhaulit eivät sirpaloidu lintuun osuessaan – saati sitten muutu lyijypölyksi. Useissa tutkimuksissa ei ole havittu korrelaatiota ihmisen veren lyijypitoisuuden ja lyijyllä ammutun riistalihan syömisen välillä. Tässä on myös riistan oikealla käsittelyllä suuri vaikutus. Esitetyt väitteet eivät täytä tieteellisyyden kriteerejä, vaan ovat osittain poliittisen ohjauksen tulosta. Ministeriöistä löytyy kyllä myös puolueetonta asiantuntemusta asiassa. Muistiossa näkyy selvästi ministerien poliittisesti valittujen erityisavustajien kädenjälki. On myös syytä huomata että Komissio esittää ECHAn suositusta kovempia rajoitteita ”korkeamman tason poliittiseen agendaansa” vedoten.

Ainoastaan Rajoitusehdotuksen pohjalla olevassa raportissa sotilas- ja muut ei-siviilikäytöt (poliisi, rajaturvallisuus, tulli) on rajattu rajoituksen ulkopuolelle. Itse Asetusluonnokseen tätä ei ole kuitenkaan kirjattu mitenkään, mikä on merkittävä ongelma.

On esitetty, että korvaavien teräshaulien päätyminen tukkipuihin alentaa niiden käytettävyyden käytännössä kuitupuun tasolle. Tästä ei ole tehty tarkempia

selvityksiä ja tulee huomata että toistaiseksi teräshauleja on käytetty lähes yksinomaan todellisilla kosteikoilla, joista ei tukkipuuta kerätä. Tämä voi olla myös syy siihen, että esim. Metsähallitus sallii maillaan myös teräshaulien käytön. Tässä on suurena vaarana se, että yksityiset metsänomistajat kieltävät teräshaulien käytön maillaan (mihin heillä on täysi oikeus). Tähän voi riittää myös epäilys tai pelko metsän arvon alenemisesta – mikä on aivan relevantti pelko tutkimustulosten puuttuessa. Tällä olisi huomattava vaikutus haulikkometsästykseen Suomessa sekä metsästyksen rajoitteena että metsästysalueiden pirstaloitumisena.

Lainaus muistiosta: *”Suomessa toimiva ja myös puolustusvoimille tuotteitaan myyvä ammusteollisuus on kertonut viranomaisille käsittelyssä olevan rajoituksen mahdollisista sosioekonomisista vaikutuksista yleisellä tasolla. On esitetty, että jos lyijyä sisältävien ammusten kotimainen ja EU-tason kysyntä metsästyksessä, ampumaharjoittelussa, ampumaurheilussa sekä reserviläistoiminnassa vähenee merkittävästi REACH-asetusten nojalla annettavien rajoitusten seurauksena, niin on todennäköistä, että lyijypitoisten ammusten hinnat nousevat ja toimitus- ja huoltovarmuus kärsivät valmistuskapasiteetin siirtyessä vaihtoehtoisten materiaalien käyttöön. Toisaalta lyijyhaulien poistuminen loisi markkinoita kustannustehokkaille ja käytettävyydeltään hyville lyijyhaulien vaihtoehdoille. Lyijyhaulikiellolla voi olla välillisiä vaikutuksia myös ampumataitoon ja reservin osaamiseen.”*
Tässä lienee mennyt sekaisin lyijyhaulikielto kosteikoilla (Vaihe 1) sekä lyijyhaulit ja lyijyluodit kaikessa käytössä (Vaihe 2). Lyijyluotien poistuminen ei loisi markkinoita kustannustehokkaille ja käytettävyydeltään hyville lyijyluotien vaihtoehdoille urheiluammuntaan tai metsästyksen harjoitteluun, koska sellaisia ei voida kehittää materiaalien aiheuttamien reunaehtojen vuoksi. Alkuaineiden jaksollisesta järjestelmästä puuttuu tähän sopiva materiaali (raskas, helposti muokattava ja hinnaltaan edullinen). Riistalaukasten osalta kohonneet patruunakustannukset voidaan tiettyyn rajaan asti hyväksyä (laukausmäärä maltillinen) mutta urheiluammunnan, metsästysharjoittelun ja sotilaskäytön osalta tämä ei ole mahdollista. Tätä asiaa käsitellään perusteellisemmin liitteenä olevissa Nammo Lapua Oy:n lausunnoissa Euroopan kemikaalivirastolle (ECHA), erikseen viranomaiskäytön ja siviilikäytön osalta.

Lausunto valmisteilla olevasta kieltoesityksestä lyijyn käytöstä kaikissa ampumatarvikkeissa, kaikilla alueilla ja kalastuspainoissa (vaihe 2)

Tämä ei varsinaisesti ole asiantuntijalausuntopyynnön aihe, mutta nivoutuu siihen hyvin läheisesti (kuten jo yllä todetaan) ja tulee olemaan esityksen jatko-osa (vaihe 2). Tämä valmistelu etenee Kemikaalivirastossa nimellä ”Restriction of lead in shot, bullets and fishing tackle” ja rajoitusesityksen pitäisi olla valmis 10.10.2020 mennessä.

Liitteenä on Nammo Lapua Oy:n lausunnot Euroopan kemikaalivirastolle (ECHA), erikseen viranomaiskäytön ja siviilikäytön osalta. Liitteet ovat luottamukselliset (vain viranomaiskäyttö).

Non civil part liitteessä käsitellään yksityiskohtaisesti lyijykiellon vaikutuksia teollisuuden toimintaedellytyksiin Suomessa mahdollisen kiellon jälkeen, vaikutuksia eri viranomaisten toimintaan, huoltovarmuuteen sekä aseiden ja ampumatarvikkeiden CIP-tarkastukseen. Civil part liitteessä käsitellään vaikutuksia metsästykseen ja urheiluammuntaan sekä vaihtoehtoisten materiaalien ominaisuuksia ja rajoitteita.

Tampereella 5.6.2020
Pekka Lintula
Teknologiajohtaja
Nammo Lapua Oy